

Ime in priimek:

Razred / Letnik:

Standardizirani kompetenčno usmerjeni pisni
zrelostni izpit / zrelostni in diplomski izpit

28. september 2022

Slovenščina

Napotki za obdelavo nalog

Spoštovana kandidatka! Spoštovani kandidat!

Pri tej klavzuri imate na izbiro tri tematske sklope s po dvema nalogama. Izberite enega od treh tematskih sklopov in obdelajte obe nalogi izbrane teme.

Tematski sklopi	Naloge
1. Literatura – umetnost – kultura	Niko Grafenauer: Sreča Bina Štampe Žmavc: Kaj je sreča Simon Gregorčič: Sam interpretacija besedila (450 do 550 besed) 3 priloge (pesmi)
	Literarno branje Nine Zdouc povzetek (270 do 330 besed) 3 priloge (intervju, poročilo, časopisni članek)
2. Medgeneracijska solidarnost	Izmenjava znanja in izkušenj razprava (450 do 550 besed) 1 priloga (besedilo na spletu)
	Družba in staranje povzetek (270 do 330 besed) 1 priloga (časopisni članek)
3. Objavljanje fotografij	Vpliven trend samofotografije/sebka mnenjski govor (360 do 440 besed) 1 priloga (časopisni članek)
	Selfi – avtoportret sodobne generacije analiza besedila (360 do 440 besed) 1 priloga (besedilo na spletu)

Prepuščeno vam je, katero delno nalogo tematskega sklopa obdelate kot prvo.

Pišite z modrim ali črnim pisalom, ki se ga ne more radirati/brisati.

Uporabljajte izključno liste, ki smo vam jih dali na razpolago. Za oceno upoštevamo vse, kar napišete na liste in česar niste prečrtali. Prečrtajte zaznamke na listih.

Na vsak list napišite svoje ime in tekočo številko strani. Navedite številko izbranega tematskega sklopa in naslov naloge, ki jo obdelate.

Če delate z računalnikom, uredite najprej čelno vrstico in tam vpišite svoje ime in številko strani. Kot pripomočki so dovoljeni tiskani in – v primeru, da delate z računalnikom – elektronski slovarji. Uporaba (tiskanih in spletnih) enciklopedij ali elektronskih informacijskih virov ni dovoljena.

Oddati je treba zvezek z nalogami in vse liste, ki ste jih uporabili.

Vaše delo se ocenjuje po teh kriterijih:

- vsebina
- struktura besedila
- slog in izraz
- normativna jezikovna pravilnost

Mnogo uspeha!

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 1

Niko Grafenauer: *Sreča*

Bina Štampe Žmavc: *Kaj je sreča*

Simon Gregorčič: *Sam*

Napišite interpretacijo besedila.

Preberite pesmi *Sreča* (1983) Nika Grafenauerja (priloga 1), *Kaj je sreča* (1994) Bine Štampe Žmavc (priloga 2) in *Sam* (1882) Simona Gregorčiča (priloga 3).

Napišite **interpretacijo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Opišite razpoloženje v pesmih.
- Analizirajte pesmi oblikovno in jezikovno (zgradba, stilistična sredstva, besedišče ...).
- Primerjajte izpovedi pesmi.
- Vsebino pesmi interpretirajte glede na lastno razumevanje in s pomočjo lastnih izkušenj.

Besedilo naj obsega 450 do 550 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Niko Grafenauer: *Sreča* (1983)

Sreča se najprej razkrije
v očeh,
ker v njih najlepše sije
njen smeh. 4

Od njega je ves svetel
še tako kisel dan.
In vsak trenutek je prav
do ušes nasmejan. 8

Sreča ni nikdar potrta
ali pa skrušena vase.
Le včasih je tiho zazrta
v minule čase. 12

A kadar se sreča obrne
stran od ljudi,
takrat ji senca zagrne
svetle oči. 16

Sreča ima ves čas dvojen obraz:
takega, ki osrečuje,
in takega, ki odvrnjen od nas
za prvimi žaluje. 20

Vir: Niko Grafenauer: *Skrivnosti*. Ljubljana: Nova revija, 2007, str. 19.

INFORMACIJE:

Niko Grafenauer (rojen: Ljubljana, 1940): slovenski pesnik, pripovednik, esejist, prevajalec in publicist

Naloga 1 / Priloga 2

Bina Štampe Žmavc: *Kaj je sreča* (1994)

Sreča je nenavadnih oblik,
barv, vonjav in velikosti.
Sreča je vsemu srečen zapik¹
od rojstva, pa do starosti. 4

Sreča je rožnat dežnik
nad sivim dežjem bridkosti
in svilnat klobuček vedrine²
nad pustim licem strogosti. 8

Sreča je šop majhnih srečic
za vse, ki jih znajo ubrati,
škrlaten srček ljubezni,
narisana nad vhodnimi vrati. 12

Sreča je, ko sonce z neba
raztopi senčne strani duše,
ko mokri oblaki dežja
ohladijo vročico suše. 16

Sreča je pesem, prijatelj,
kocka in plišast medvedek,
neponovljiv trenutek,
lep, dragocen in redek. 20

Sreča je najbolj srečnih
velikosti, vonjav in oblik.
In nikoli je ni preveč
za tisti srečenosen dotik. 24

Vir: Bina Štampe Žmavc: Nebeške kočije. Ljubljana: EPTA Založba najlepših slikanic, 1994, str. 7.

Razlaga besed:

¹ srečen zapik: srečen konec

² vedrina – iz pridevnika veder: pozitiven, vesel (človek); jasen, lep (glede na vreme)

INFORMACIJE:

Bina Štampe Žmavc (rojena: Celje, 1951): slovenska (mladinska) pisateljica, pesnica, režiserka in prevajalka

Naloga 1 / Priloga 3

Simon Gregorčič: *Sam* (1882)

Gorjé mu, ki v nesreči biva sam;
 A srečen ní, kdor srečo vžíva¹ sam!
 Imáš-li, brate², mnogo od nebés,
 Od bratov ne odvráčaj mi očés! 4
 Duh plemeniti sam bo nosil bôli³,
 A sreče vžíval sam ne bo nikoli.
     Odprì srcé, odprì roké,
     Otíraj bratovske solzé, 8
     Sirotam olajšúj gorjé.
 Kedor pa sréčo vžíva sam,
 Naj še solzé prelíva sam!

Vir: Simon Gregorčič: *Poezije I*. 1882. Faksimile po izvodu v Narodni in univerzitetni knjižnici v Ljubljani [spremna beseda Mihael Glavan]. Ljubljana: DZS, 1994, str. 10.

Razlaga besed:

¹ vžíva: uživa

² Imáš-li, brate: brat (= odgovor bralca), tudi če imaš ...

³ bôl: bolečina, trpljenje

INFORMACIJE:

Simon Gregorčič (Vrsno pri Kobaridu, 1844–Gorica, 1906): slovenski duhovnik in pesnik

Tema 1: Literatura – umetnost – kultura

Naloga 2

Literarno branje Nine Zdouc

Napišite povzetek.

Situacija: Kot dijak/dijakinja koroške višje šole ste prevzeli nalogo, da v šolskem časopisu predstavite Nino Zdouc, mlado koroško umetnico, ki bo ob koncu šolskega leta na šoli brala svoje pesmi.

Preberite intervju z Nino Zdouc *Novi verzi med barvnimi reakcijami protiteles*, objavljen v *Nedelji* 3. decembra 2017 (priloga 1), poročilo *Alenka Hain in Nina Zdouc nagrajeni*, objavljeno v *Nedelji* 24. decembra 2017 (priloga 2) in članek Jerneje Jezernik »*Ko ne pišem, me ni*«, objavljen na spletni strani založbe *Wieser* (priloga 3).

Napišite **povzetek** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Povzemite osnovne informacije o življenju mlade avtorice.
- Predstavite pisanje Nine Zdouc.
- Obnovite, kaj ji je v življenju najbolj pomembno in kako gleda na prihodnost.

Besedilo naj obsega 270 do 330 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2 / Priloga 1

Novi verzi med barvnimi reakcijami protiteles

»Pisanje bo vedno del moje eksistence. Mogoče ne bo za javnost, mogoče že, z gotovostjo rečem lahko samo, da zase nikoli ne bom nehala ustvarjati v pisani besedi. To je del mene, kot so to moje roke in moja glava. Mogoče pa je to zaenkrat tudi edino, kar šteje in kar je pomembno.« – Tako Nina Zdouc, letošnja prejemnica koroške pospeševalne nagrade za svoje literarno ustvarjanje. Nagrada jo napolnjuje s hvaležnostjo, hkrati pa je tudi »neke vrste znamenje, da se ceni slovenski jezik kot literarni jezik na Koroškem«. Leta 2012 je v Wieserjevi založbi izdala pesniško zbirko z naslovom »Ko ne pišem, me ni«. Nina Zdouc je s svojo literarno besedo vedno bila. Objavljala je v raznih revijah, v Münchnu se je pred štirimi leti literarnemu ustvarjanju pridružil študij medicine.

Intervju: Vincenc Gotthardt

Nina Zdouc ...

... o razliki med tem, vedeti, da boš prejel pospeševalno nagrade in držati v rokah svojo prvo knjigo?

To sta dva popolnoma različna občutka, ki za mene osebno nimata veliko skupnega. Pravzaprav se popolnoma razlikujeta. Držati v rokah svojo knjigo je pravzaprav tako, kot si predstavljam porod oziroma je nekaj enkratnega v življenju, nekaj, kar jemlje sapo in je povezano z veliko poguma, dela in emocij. Vedeti, da sem prejemnica pospeševalne nagrade, pa v meni povzroča globok občutek hvaležnosti in počaščenosti.

... o sožitju medicine in literarnega ustvarjanja in o tem, kako ji gre, če ne piše?

V pomembnih trenutkih, ko gre za kaj, in ko se v meni ali okoli mene kaj dogaja, pišem. Ko je mirno in se rutina, učenje in pritisk izpitov prikradejo v moj vsakdanjik,

pa je tudi pisanja manj. Medicina in literarno ustvarjanje nimata v mojem življenju prekomerno direktno skupnega, ampak lahko bi rekla, da sta skozi mene povezana. Pisanje je že vedno del mene, medicina pa je v zadnjih letih tudi postala del mojega življenja. Jaz sem neke vrste gleženj vmes med tema svetoma. Če ne pišem, imam po navadi kar polno glavo in potem velikokrat poslušam slovensko glasbo, ker se me vedno tako globoko dotakne, berem ali treniram.

... o njenem življenju za kulisami, kamor nimamo vpogleda?

Moje življenje je zelo delavno. Zjutraj vstanem, se s kolesom odpeljem v laboratorij, kjer raziskujem možganske tumorje, vmes v isti bolnici, kjer je laboratorij, obiskujem tečaje in seminarje za študij, potem grem spet v laboratorij in po končanem delu se zvečer odpeljem domov ali na trening. Tako se zgodi, da pišem tudi kdaj v laboratoriju, ko čakam na

barvne reakcije protiteles, največkrat pa zvečer doma, da izpraznim polno glavo. Energijo za ta natrpan vsakdan zajemam iz športa in zanimanja za delo, s katerim se ukvarjam.

... o trenutkih, ko z besedo ne zmore izpovedati tega, kar občuti in kako te trenutke preživi do naslednjega verza?

To so zelo hudi trenutki, ki se pa k sreči redko zgodijo. Če mi to namreč ne bi uspelo, bi manjkal ventil.

Besedila, ki jih pišem, so različna. Kar pa je skupno, je, da so o stvareh, ki so mi znane. Bila je enkrat točka, ko sem se odločila, da pišem samo o stvareh, ki jih poznam. O občutkih, o katerih vem, kakšni so, o težavah, ki sem jih sama doživela, ker samo tako so besedila resnična in se jim lahko verjame. Velikokrat bi rada pisala o zelo eksotičnih stvareh, a mislim, da bi bile neavtentične in neresnične. Pomembne so velikokrat teme, kot so ženska neodvisnost,

vloga maternega jezika, današnje vrednote in eksistenca.

... o načrtih za življenje?

Seveda si kot vsak mladostnik/ica trudim ustvariti življenje, na splošno poskrbeti za prihodnost. A v prvi vrsti skušam živeti zdaj, v sedanjosti. Ker me je to življenje naučilo, da ne delam preveč načr-

tov, ampak hodim korak za korakom z odprtimi očmi in ušesi.

... o najpomembnejšem v življenju?

Najpomembneje je, da sem srečna in da gre moji družini in mojim prijateljem dobro. Zadnje čase sta mi pomembni tudi predvsem sproščenost in resničnost, da je nekaj odkrito in avtentično.

Nina Zdouc je rojena 1994 v Celovcu, leta 2012 je maturirala na Slovenski gimnaziji. Isto leto je izšla njena prva pesniška zbirka, »Ko ne pišem, me ni«. Sedaj v Münchnu študira medicino v 9. semestru. V sklopu doktorskega dela od februarja 2017 dalje v laboratoriju nevrokirurgije kot doktorantka raziskuje možganske tumorje. ■

Vir: Nedelja, 3. decembra 2017, str. 2–3.

Naloga 2 / Priloga 2

KULTURNE NAGRADE

Alenka Hain in Nina Zdouc nagrajeni

Podelitev koroških kulturnih nagrad je vsako leto tudi opozorilo na pomembne koroške kulturne ustanove. Enkrat je to bil Dom glasbe v Celovcu, lani je bila podelitev v Osojah, letos pa v Mestnem gledališču v Celovcu. Koroško kulturno nagrado je prejel pisatelj in dramatik Peter Turrini, nagrajeni pa sta tudi Nina Zdouc in gledališka ustvarjalka Alenka Hain.

Pospeševalna nagrada za Nino Zdouc

Nina Zdouc je prejela pospeševalno nagrado za svoje literarno ustvarjanje. V kratkem filmu, ki jo je predstavil, je spregovorila o svojem ustvarjanju. Podčrtala je razliko med pisanjem v sloven-

skem in nemškem jeziku. »Če pišem slovensko, imam močan občutek topline, domačnosti in varnosti.« Pisanje je zanjo tudi vzrok, da svoje razmišljanje upočasni. »Kadar pišem, moram bolj počasi misliti.« Pospeševalna nagrada je zanjo velika čast, hkrati

pa tudi »priznanje za slovensko besedo v literaturi na Koroškem«, prav tako pa je »lepo slišati glas iz domovine, ki te vleče domov in motivira za nadaljnje delo«.

[...]

■

Vir: Nedelja, 24. decembra 2017, str. 12, skrajšano.

Naloga 2/Priloga 3

»Ko ne pišem, me ni« (Edicija Popki Literature)

Jerneja Jezernik, urednica edicije

Nina Zdouc, rojena leta 1994 v Celovcu, v letu 2012 maturantka Slovenske gimnazije v Celovcu. Dobitnica številnih priznanj in nagrad za literaturo, eno najobetavnejših pesniških imen na Koroškem. Nagrajena literarnega natečaja ob podelitvi Tischlerjeve nagrade, posebna nagrada žirije na mednarodnem natečaju za najboljšo otroško in mladinsko knjigo mesta Schwanenstadt, prva nagrada literarnega natečaja Promladi v letu 2011, prva nagrada literarnega natečaja skupine Die Klagenfurter Gruppe v letu 2011. Uveljavljena je tudi že v širšem skupnem slovenskem kulturnem prostoru in je članica mladinske sekcije Društva slovenskih pisateljev in pisateljic v Avstriji.

Pesnjenje je del njene identitete. Kako naj smo, kar smo, kar nismo, če pa smo, kar smo. Ko ne ustvarja, pravi, da je ni. Ali pa je tu z nami, v svojem pesniškem prvencu »Ko ne pišem, me ni«.

Edicija Popki Literature

Popki literature, to je sveža in prevetrena pomlad z literarnimi prvenci Kvine Hutterer, Amine Majetić in Nine Zdouc, ki so skupaj s pogumom založbe Wieser, mentorstvom Slovenske študijske knjižnice Celovec in Društva slovenskih pisateljev v Avstriji, s finančno podporo Promladi Volbankove ustanove, Krščanske kulturne zveze in Slovenske prosvetne zveze zarisale vizijo razvoja slovenske literature na Koroškem.

Kvina Hutterer je pri založbi Wieser objavila svoj pesniški prvenec »So misli moje metulj postale«, s svojimi ljubezenskimi in reflektivnimi pesmimi želi dati bralcem košček sebe, predvsem pa si z literarnim ustvarjanjem ureja svoje misli, doživlja in občutja.

Amina Majetić v svoji pesniški zbirki »Vse ali nič« s pretanjenimi čustvi izrisuje svet ljubezni in prijateljstva ter razmišlja o povezavi med poezijo in glasbo, maturantka Slovenske gimnazije v Celovcu Nina Zdouc ter eno najbolj obetavnih pesniških imen na Koroškem pa v svojem prvencu »Ko ne pišem, me ni« razmišlja o najglobljih plasteh svoje in sočlovekove identitete.

Nina Zdouc je tudi dobitnica številnih koroških literarnih priznanj in nagrad, med drugim je tudi zmagovalka lanskega literarnega natečaja Promladi Volbankove ustanove in prvonagrajenka literarnega natečaja skupine Die Klagenfurter Gruppe.

Založba Wieser – kot vedno – na zemljevid srednjeevropske literature postavlja čisto posebne mejnike. Tokrat celo z najmlajšimi, vigrednimi koroškimi literati, ki nas bodo greli celo vse tja v jesen.

Tema 2: Medgeneracijska solidarnost

Naloga 1

Izmenjava znanja in izkušenj

Napišite razpravo.

Preberite besedilo *Medgeneracijsko sodelovanje oz. kaj se lahko mlajši naučijo od starejših in obratno?* avtorice Maje Cukon, objavljeno 9. aprila 2018 na spletnem portalu *kompetenca.si* (priloga 1).

Napišite **razpravo** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Prikažite v besedilu opisano tematiko.
- Izpostavite točke, ki pri medgeneracijskem sodelovanju zaslužijo največ pozornosti.
- Razpravljajte o tem, kako bi bilo mogoče poglobiti medgeneracijsko sodelovanje.
- Ocenite v besedilu navedene predloge o tem, kaj se lahko mladi naučijo od starejših.

Besedilo naj obsega 450 do 550 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Medgeneracijsko sodelovanje oz. kaj se lahko mlajši naučijo od starejših in obratno?

Maja Cukon

Medgeneracijsko sodelovanje

Zaposlovanje starejših oseb je zadnje čase vse bolj aktualna tema. Razmere na trgu delovne sile se namreč hitro spreminjajo in potrebno se je pravočasno in pravilno odzvati na nove zahteve. V Sloveniji bo čez pet let vsak četrty zaposleni starejši od 55 let, zato je pomembno, da podjetja znajo **ustrezno izkoristiti potencial starejših zaposlenih**. [...]

Na drugi strani imamo še eno specifično skupino na trgu delovne sile, mlade zaposlene, ki imajo **nova, sveža znanja in veščine**. Pogosto se o mlajši in starejši generaciji govori ločeno, ampak kaj, če bi razmišljali v smeri združevanja moči omenjenih skupin skozi medgeneracijsko sodelovanje? Vsaka skupina ima zagotovo svoje močne točke, znanja, izkušnje in veščine. Te bi lahko delila z drugimi za dosego večje uspešnosti in učinkovitosti pri delu.

Ko razmišljamo o medgeneracijskem sodelovanju, imamo večinoma v mislih to, da mlajši lahko starejšim pomagajo razumeti in uporabljati tehnologijo, medtem ko starejši z njimi delijo splošno modrost. Ampak obstajajo tudi druga znanja, ki si jih generacije med seboj delijo. V nadaljevanju si lahko preberete, katera so ta konkretna znanja.

Kaj se lahko mlajši naučijo od starejših?

Kako nadzirati svoje delo

Osebe, starejše od 40 let, na splošno menijo, da uspešneje nadzirajo svoje delo v primerjavi z mlajšimi zaposlenimi. Veliko tridesetletnikov namreč poroča o izčrpanosti, kar ni presenetljivo, saj se v teh letih ljudje soočajo z različnimi zahtevami – skrbijo za svoje otroke, želijo si navdušiti svoje šefe ter hkrati ustreči zahtevam svojih strank. Posledično imajo manj kontrole nad lastnim načinom dela, delovnimi urami in sposobnostjo ustvarjanja novih načinov dela, kar je stresno tako za njih kot tudi za njihove družine. Zato so pogosto bolj izčrpani kot starejši kolegi.

Po drugi strani so se njihovi starejši sodelavci skozi leta delovnih izkušenj naučili, kako nadzorovati svoje delo. Dobro vedo, kdaj je potrebno kaj prenesti, kdaj »potisniti kaj naprej« ali kdaj sprejeti različne zahteve. Poleg tega so jih izkušnje naučile ustvarjalnega razmišljanja in reševanja morebitnih ovir pri delovnih nalogah. Medgeneracijsko sodelovanje bi morda omogočilo prenos teh konkretnih znanj in veščin, kar bi mlajšim zaposlenim pomagalo pri bolj učinkovitem spoprijemanju z vsakdanjimi izzivi, starejši pa bi imeli boljši vpogled v zahteve, s katerimi se soočajo njihovi mlajši kolegi.

Kako biti finančno sposoben

Delovna doba je čedalje daljša, zato je potrebno biti finančno pismen oz. vedeti in znati, kako ustrezno upravljati z lastnimi financami ter odločati o varčevanju za pokojnino. Pogosto so starejši tisti, ki so bolj veščji na tem področju, zato je smiselno, da svoja znanja in izkušnje delijo z mlajšimi. Mlajši bi na ta način

bolje razumeli, kako bodo njihove odločitve o varčevanju vplivale na njihovo daljšo prihodnost. Prav tako bi pa tudi bolj učinkovito načrtovali varčevanje za lastno prihodnost.

Kaj se lahko starejši naučijo od mlajših?

Kako zgraditi socialni kapital

Skozi medosebne odnose in socialne mreže gradimo svoj socialni kapital. Ta pa je ključnega pomena za osebni razvoj, spremembe in različne prehode v vsaki fazi življenja. Pogosto se dogaja, da osebe, starejše od 50 let, vzdržujejo le obstoječe socialne mreže oz. stike, ne razvijajo pa novih. Tukaj so ključni mlajši, saj so na tem področju močnejši in bi lahko svoja znanja in izkušnje prenesli na starejše kolege.

Kako zgraditi strokovni ugled na socialnih omrežjih

Za razvijanje lastnega strokovnega ugleda danes ne zadostujejo le strokovne delovne izkušnje, ampak je potrebna tudi samopromocija¹ na socialnih omrežjih. Mlajši ljudje so tukaj v prednosti pred starejšimi, saj imajo več znanja in izkušenj. Starejši pogosto ne prispevajo aktivno k razvoju lastnega strokovnega ugleda na socialnih omrežjih. Mlajši bi pa jim pri tem lahko pomagali, jih spodbujali in podpirali. Na ta način lahko starejši zaposleni postanejo bolj privlačni drugim za morebitna mentorstva, kjer bi lahko izkoristili svoja znanja, veščine in modrost.

Ker se delovna doba podaljšuje, bodo različne starostne skupine vse bolj **pogosto tesno sodelovale**. Ustvarjanje priložnosti za **medgeneracijsko sodelovanje** je čudovit način za spodbujanje različnih generacij za boljše **medsebojno sodelovanje** in **razumevanje**.

Vir: <http://www.kompetenca.si/2018/04/09/medgeneracijsko-sodelovanje> [09.06.2022], skrajšano in prirajeno.

Razlaga besed:

¹ samopromocija: širjenje lastnega poznavanja, ugleda v javnosti

Tema 2: Medgeneracijska solidarnost

Naloga 2

Družba in staranje

Napišite povzetek.

Situacija: Ob evropskem dnevu medgeneracijske solidarnosti se kot zastopnik/zastopnica mladinske organizacije želite zavzemati za povečanje sodelovanja med generacijami in s tem pomagati ustvarjati medgeneracijsko sožitje. Za diskusijski večer pripravite prispevek z naslovom *Družba in staranje*, ki je povzetek članka, ki ste ga prebrali v dnevniku *Delo*.

Preberite besedilo Silve Čeh *Dolgoživa družba – ostati aktiven, ustvarjalen, motiviran*, objavljeno 11. junija 2018 na spletni strani dnevnika *Delo* (priloga 1).

Napišite **povzetek** in pri tem upoštevajte naslednji navodili:

- Navedite problematiko besedila.
- Povzemite glavne misli glede pomembnosti medgeneracijskega sodelovanja.

Besedilo naj obsega 270 do 330 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Dolgoživa družba – ostati aktiven, ustvarjalen, motiviran

Posvet na Sazuju: Za dostojno življenje starejših in proti nedopustnemu spregledovanju njihovega prispevka k blaginji celotne družbe

---

Silva Čeh

Ljubljana – Problemi dolgožive družbe so lahko pozitivni izzivi, ne zgolj problemi, so poudarjali na posvetu *Od staranja k dolgoživosti* na Slovenski akademiji znanosti in umetnosti. Ena od skupnih ugotovitev je bila, da starejše odrasle v družbi preveč lahkotno pozabljamo, namesto da bi jih vključevali na različnih ravneh. [...]

Neformalno izobraževanje na visoki ravni

Profesorje bi lahko vključevali kot strokovnjake, ki bi izvajali različna neformalna izobraževanja, na primer tehnična in računalniška, po srednjih in osnovnih šolah ter mladim predstavljali tehnične in podobne poklice, saj se prav v tem segmentu kažejo velike potrebe, je nagovoril udeležence posveta predsednik Sazuja dr. Tadej Bajt. Težava je, da tega očitno nihče zares ne zazna, čeprav bi se za takšne izobraževalne programe na visoki ravni gotovo našel denar, tudi evropski, potreben za organizacijo te dobrodošle akademske ponudbe. Drugi udeleženci so prav tako opozarjali, da je spregledovanje potenciala, ki ga pomenijo upokojeni profesorji in drugi strokovnjaki, preprosto – napaka.

V strategiji dolgožive družbe, ki jo je predstavil Boštjan Vasle, v. d.¹ direktorja Umarja, kot izhodišče za posvet, so navedena dejstva, ki se vrtijo okrog neizprosne demografije. Demografska slika napoveduje, da bo leta 2030, torej že čez dvanajst let, starejših od 65 let za 139 tisoč več kot danes, delovno aktivnih, to je starostna skupina od 20 do 64 let, bo za 125 tisoč manj, »prirastka« mladih do 19 let pa le dva tisoč več. Podatki kažejo, da se bo vsako leto upokojilo, torej odšlo s trga dela, 15 tisoč ljudi. Vse to vpliva na mnogo drugih področij in čez sedem let, leta 2025, se lahko uresničijo napovedi, da v Sloveniji ne bo dovolj delovne sile. Že to in številni drugi kazalniki pa vplivajo na socialno varnost. Če so skupni izdatki za socialno zaščito (pokojnine, zdravstvo in dolgotrajna oskrba) leta 2010 dosegli 18,7 odstotka BDP, bodo leta 2020 pristali pri 20,3 odstotka in se desetletje pozneje povzpeli na 22, čez dobrih 40 let pa se približali 30 odstotkom. Za javne finance bo to lahko nevzdržno, je poudaril Vasle. Zato je toliko bolj pomembna večja vključenost starejših odraslih: v različno delo, družbo, tudi politično, v skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje, na kar prav

tako opozarja lani sprejeta strategija dolgožive družbe.

Pri vključevanju starejših odraslih, ki jih delovni trg že potrebuje in jih bo še bolj, pa je treba poskrbeti, da jim bodo delovna mesta in delovni čas prilagojeni, da bodo imeli dostop do izobraževanja in usposabljanja, da bo urejen sistem medgeneracijskega prenosa znanja, prav tako so pomembni zmanjševanje neenakosti, preprečevanje revščine, prilaganje sistemov socialne zaščite in preprečevanje starostne diskriminacije. Mislimi je treba na potrebe po spremembah bivalnih razmer, na spremembe v prometu, v potrošnji, na podporo v svetu IKT, tehnoloških rešitvah ...

[...]

Dr. Janez Ramovš se je med drugimi vprašal, ali je dolgoživa družba zgolj problem ali pa priložnost in izziv. Strategijo dolgožive družbe je opisal kot dober dokument, seveda pa so potrebne še druge socialne in mikroanalize, med drugim zato, ker v krizah praviloma vedno razpadejo prav veliki sistemi. Medtem ko je v EU delež za dolgotrajno oskrbo visok, 1,3 odstotka BDP, v Sloveniji dosega

0,9 odstotka, seveda pa bi za sodoben pristop pri nas potrebovali vsaj toliko kot v EU. Potrebujemo finančno vzdržno in humano dolgotrajno oskrbo, pri čemer zakon nastaja že od leta 2002. Toda za rešitve humane dolgotrajne oskrbe potrebujemo motivacijo, če te ne bo, nas tudi 3 odstotki BDP, namenjeni za te »stroške«, ne bodo rešili, je opozoril Ramovš.

Dr. Matic Kavčič s centra za proučevanje družbene blaginje na fakulteti za družbene vede je prav tako poudaril pomen ustreznih delovnih razmer za oskrbovalce starejših. Pri nas nimajo urejenega statusa, niso plačani ali pa prejemajo slabo plačilo, so brez dopusta, počitka, zato bi bile smiselne različne podpore, davčne olajšave ...

Pogoji za dostojno življenje

Strategija dolgožive družbe se je lani vendarle prebila skozi hodnike oblasti, a so v njej premalo poudarjeni socialni vidiki, je opozorila dr. Mirjana Ule. Z izboljševanjem pogojev dela in zdravstvene zaščite se izboljšujejo tudi življenjske razmere. Toda prav tako so pomembni včasih manj opazni prehodi, iz šole v službo, iz starševskega v svoj dom, iz službe v

upokojitve, in kajpada ukrepi, ki bi te prehode lajšali. Teh nimamo. V zgodovini je bila starost različno obravnavana: v antiki so imeli do starejših spoštljiv odnos, z vedno več dela se je spoštljivost izgubljala. Raziskave pa potrjujejo, da je bolje tistim skupnostim, ki znajo sodelovati. Seveda je pomembno nagovarjati ljudi, naj se pripravijo na starost, a samo denar in kolo nista dovolj, pomembni so pogoji za dostojno življenje, je ugotavljala psihologinja.

Dr. Jože Gričar je govoril o e-vključenosti starejših, kajti v sodobnem času je ta povezanost zelo pomembna za aktivno življenje starejših odraslih. V Kanadi je v mrežo eSeniors Network vključenih 220 univerz, prek tovrstnih e-povezav je v Ameriki opravilo razne tečaje več kot 2,5 milijona starejših, na Irskem imajo univerzo, prijazno do starejših. Dobro je, da strategija dolgožive družbe prepoznava pomen e-vključenosti starejših, srebrne ekonomije, ki je, kot pravi Gričar, katerikoli sektor gospodarstva, ki se dotika starejših, to pa je tako rekoč vse.

Dr. Marjan Kordaš je, kot očitno zaprisežen kolesar, poudaril, kako pomembno je gibanje. Primanj-

kljaji v zdravstvu bi bili manjši, če bi se ljudje, tudi starejši, več gibali. Vendar jih je treba k temu spodbuditi, morda celo s kakšnimi ugodnostmi, kajti gibanje je ključen del kakovostnega življenja, zato je treba na tem graditi. In prekiniti pasti sodobne družbe, ko je fizičnega gibanja in dela premalo, hrane pa preveč.

Več posluha za sposobnosti starejših

Dr. Zdravko Mlinar je opomnil, da si seveda želimo vključujočo družbo, po drugi strani pa so sistemi naravnani drugače – so izključujoči. Tudi ljudem, polnim znanja in energije, se zgodi, da jih sistem preprosto izključi. V razpravi so prav tako poudarjali, da v naši družbi ni posluha za sposobnosti starejših odraslih, saj je pogosto skorajda nasilno upokojevanje, tudi profesorjev. Torej se še vedno dogaja, da starejši tako rekoč ne smejo delati. Ko se pri nas človek upokoji, nenadoma postane strošek, vrata se mu zaprejo. To logiko je treba spremeniti in razmišljati, kaj še lahko prispeva, ne pa, da ga spravljamo v položaj, ko ne more prispevati, četudi bi lahko. [...] ■

Vir: <http://www.delo.si/novice/slovenija/dolgoziva-druzba-ostati-aktiven-ustvarjalen-motiviran-58969.html> [09.06.2022], skrajšano in prirejeno.

Razlaga besed:

¹ v. d. = vršilec/vršilka dolžnosti: zastopnik/zastopnica na direktorskem mestu

Tema 3: Objavljanje fotografij

Naloga 1

Vpliven trend samofotografije/sebka

Napišite mnenjski govor.

Situacija: Ste udeleženka/udeleženec šolskega govorniškega natečaja na temo *Vpliven trend samofotografije/sebka*. Vaš govor, ki mu poiščite ustrezen naslov, bo objavljen v letnem šolskem poročilu.

Preberite besedilo Anje Pavlič Jerič *Nasprotnica selfijev Catherine Deneuve: Prave zvezde so diskretne*, ki je bilo objavljeno 11. maja 2015 na spletni strani Radiotelevizije Slovenija (priloga 1).

Napišite **mnenjski govor** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Imenujte problematiko, o kateri boste govorili.
- Povzemite misli izhodiščnega besedila.
- Razmišljajte o problematiki samofotografiranja in jo povežite z lastnimi izkušnjami.
- Pozovite sošolke in sošolce, naj razmišljajo o objavljanju fotografij na družbenih omrežjih.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 1 / Priloga 1

Nasprotnica selfijev Catherine Deneuve: Prave zvezde so diskretne

O slavnostnih dogodkih na rdečih preprogah je dejala: »Od sedmih zvečer do polnoči ste zvezda večera in vsi vas fotografirajo, nato pa se vsa pravljica v hipu razblini.«

Anja Pavlič Jerič

»V Franciji ni več pravih zvezd. Zvezda je nekdo, ki bi se moral čim manj kazati v javnosti, dati nekaj na diskretnost in delovati iz ozadja,« je dejala francoska filmska diva Catherine Deneuve.

71-letna legendarna igralka je pred začetkom 68. filmskega festivala v Cannesu, ki ga bo odprl njen zadnji film *La tête haute*, z novinarji delila svoj pogled na stanje v svetu zabave.

Dejala je, da sta informacijska doba in razmah družbenih medijev lahko pogubna za današnje zvezde: »Selfiji in družbena omrežja so smrt za filmske zvezde. Zvezdnik je nekdo, ki mora ostati

skrivnosten in javnosti ponuditi le drobce iz svojega življenja. A v današnjem času za vsakega človeka v vsakem trenutku vemo, kje je in kaj počne. Priča smo stalnim vdorom v njihova življenja, a tudi sami to hočejo,« je dejala Catherine Deneuve.

»Ne potrebujem telefona, da večerja z menoj«

Moti jo tudi kup slavnih ljudi, ki jih na družbenih omrežjih spremlja na milijone sledilcev, a v življenju niso naredili še pravzaprav nič. Sama ima zato do tehnologije zadržan odnos. »Mobitel je sicer zelo praktičen, toda če ga ne potrebujem, ga izključim. Nobene potrebe ni, da bi telefon z menoj večerjal. Krasno je, da lahko z njim

fotografiraš, sovražim pa selfije in nenehno osveževanje statusa. To vse tako zbanalizira,« je povedala francoska diva. »Vse skupaj deluje, kot da ne živimo lastnega življenja. Ta ideja, da sami sebe opazujemo, kako nekaj počnemo, ne da bi stvari dejansko preizkusili, je grozljiva,« je še prepričana.

Francoska igralka, ki je zaslovela po vsem svetu, je bila vrsto let muza oblikovalca Yvesa Saint Laurenta, poleg tega pa je bila tudi obraz najslavnejših francoskih modnih imen – parfuma *Chanel No. 5*, kozmetičnega velika L'Oréal in potovalnih kovčkov Louis Vuitton, leta 1986 pa je predstavila tudi svojo dišavo z imenom Deneuve. ■

Tema 3: Objavljanje fotografij

Naloga 2

Selfi – avtoportret sodobne generacije

Napišite analizo besedila.

Preberite besedilo avtorice Tili Kojic *Selfi: Čari žrtvovanja lastne intime*, ki je bilo objavljeno 28. oktobra 2015 na spletni strani *viva.si* (priloga 1).

Napišite **analizo besedila** in pri tem upoštevajte naslednja navodila:

- Obnovite besedilo v obliki kratkih informacij za mladino o rabi selfijev.
- Razčlenite besedilo po zgradbi in jeziku.
- Ocenite vpliv besedila glede prihodnje rabe lastnih fotografij na spletu.

Besedilo naj obsega 360 do 440 besed. Vsak odstavek začnite pisati v novi vrsti.

Naloga 2/Priloga 1

Selfi: Čari žrtvovanja lastne intime

Tili Kojč

Kamorkoli se ozrete, boste zagotovo kje opazili nekoga, ki z iztegnjeno roko pred seboj strmi v kamero svojega prenosnega telefona in nato, kot da mu je kdo za petami, hiti objaviti fotografijo na svojem profilu družabnega omrežja. Fotografiramo se pogosteje kot kadarkoli, toda kako selfi v resnici vpliva na našo samopodobo in kaj nam sporoča o družbi?

Bliskovita hitrost, s katero je selfi, fotografski avtoportret, osvojil družabna omrežja, je fenomen, ki je zaznamoval socialno interakcijo v zadnjih desetih letih. Osnovni namen selfija je poudariti svoje najboljše poteze obraza ali telesa oziroma prikazati se v najboljši luči, cilj pa je zbrati čim več všečkov in pozitivnih komentarjev. Selfi je za nekatere dokaz kulturnega oziroma vsaj generacijskega narcisizma in moralnega razkroja, za druge pa le stranski učinek tehnološko omogočenega samoraziskovanja. Oboji imajo najbrž prav. 5 10

Avtoportret 21. stoletja

Besedo je prvi uporabil Avstralec Nathan Hope leta 2002. Potem ko mu je počila ustnica in so jo zašili, ga je zelo motil šiv, zato je pomoč poiskal na forumu. Da bi svojo težavo čim bolje opisal, je objavil fotografijo poškodbe in pod njo zapisal: »Oprostite zaradi fokusa, to je bil selfi.« Takrat zagotovo ni niti slutil, da bo to postala daleč najpogosteje uporabljena nova beseda. Leta 2013 jo je ugledni Oxfordski slovar angleškega jezika razglasil za besedo leta, lani pa je to postala tudi po izboru revije *Time*. Na družbeni mreži Instagram je objavljenih več kot 18 milijonov fotografij z oznako selfi oziroma preprosto jaz. 15

Selfi seveda ni nič novega in je obstajal veliko pred digitalno dobo. Zahodna civilizacija ima bogato zgodovino izdelave avtoportretov, ki se je začela z iznajdbo ogledala. Toda če so bili včasih dostopni le izbrancem, saj so vsebovali odmerek ekskluzivnosti, svečanosti in zahtevali veščino in sredstva, so prenosni telefoni in družabna omrežja izvedli demokratizacijo avtoportretov. Postali so dostopni vsem. Zdi se, da skoraj tako pogosto kot v ogledalu svojo podobo gledamo na digitalnih posnetkih. 20

Prostovoljno razgaljanje intime

Prvo, na kar pomislimo ob besedi selfi, je narcisoidnost. Selfije obožujejo samovšečni, vase zaljubljeni, egocentrični ljudje. Obsedenost s samim seboj je motnja osebnosti, toda narcisizem se lahko prenese tudi na celotno družbo. Ameriški sociolog in zgodovinar Christopher Lasch je v svoji knjigi *Narcisistična kultura* zapisal, da narcisizem pomembno opredeljuje sodobno družbo, v tem kontekstu lahko razložimo tudi pojav selfijev. Samovšečnost nas vodi, da prostovoljno javno razgaljamo svojo intimo v želji po potrditvi in sprejemanju s strani drugih ljudi. Na ta način intimnost izginja, pravi italijanski psihiater Willy Pasini v knjigi z naslovom *Ponovno odkrivanje intime*. Priča smo oglaševanju zasebnosti, piše Pasini, saj je to edini način, da nas sploh upoštevajo. Ta fenomen avtor postavi kot nasprotje intime in ga poimenuje ekstima, eksternalizacija čustev in seksualnosti. 25 30

V kraljestvu samopromocije

V tem smislu so družbene mreže za narcisizem enako kot hitra hrana za debelost. So katalizator želje, ki je bila vedno v nas, le da je doslej nismo imeli priložnosti uresničiti. Zdaj je zvezda lahko vsak, pa čeprav le v svojem mikro okolju. Vsak je zdaj lastnik svoje male medijske hiše, svojega profila na družabnem omrežju in se skozi ta svoj medij oglašuje. [...] 35

Zvezdniški, papeški, vesoljski ...

Fotografirati sebe na stranišču, v službi med delovnim časom, v bolnišnici, v trenutku, ko te policist ustavi zaradi prehitre vožnje, pred skrajno neprimernimi prizorišči, kot so požar ali nesreča, je postalo 40

nekaj povsem običajnega. Najbolj znana vrsta selfija je tista z našobljenimi ustnicami, obstaja pa še cela vrsta značilnih kategorij. Selfi z znano osebo, skupinski selfi, grdi oziroma antiselfi, selfi z živaljo, v kopalnici, v postelji, po treningu, med vožnjo, na počitnicah, z nosečniškim trebuhom, med jedjo in v ogledalu so le nekatere med njimi. [...]

45

Smrtno nevarno

Ker mora biti selfi čim bolj zanimiv in razburljiv, da lahko izstopa iz poplave drugih selfijev, številni mladi v želji, da bi naredili čim bolj edinstven posnetek, ogrožajo celo svoje življenje. Sedemnajstletna Rusinja Ksenia Ignjateva je umrla med poskusom selfija na mostu nad železniško progo, saj ji je spodrsnilo in je padla na električne kable. Podobnih primerov je žal čedalje več. [...]

50

Selfitis?

Ameriško združenje psihiatrov je razglasilo »selfitis« za duševno motnjo in ga opredelilo kot »obsesivno-kompulzivno željo človeka, da posname lastno fotografijo in jo objavi na družbeni mreži s ciljem nadomestiti pomanjkanje samospoštovanja in izpolniti praznino v odnosih z drugimi ljudmi«. Čeprav se je kmalu izkazalo, da je novica lažna, je zelo zgovorna pripravljenost javnosti, da zgodbi verjame brez zadržkov. Zagotovo si je marsikdo oddahnil, ker selfiji uradno niso duševna motnja. Vsaj ne vedno. Zmerno iskanje potrditve iz okolice je namreč povsem normalno.

55

Toda strokovnjaki za duševne bolezni opozarjajo, da pretirano posvečanje pozornosti delanju fotografij, nadzoru nad tem, kdo jih lahko vidi, všečka in komentira v upanju na čim večji pozitiven odziv, lahko povzroči težave, zlasti na področju pomanjkanja zaupanja. Britanski psihiatri so zaskrbljeni zaradi hitrosti naraščanja števila ljudi, ki jih zdravijo zaradi težav z zasvojenostjo z družbenimi omrežji. Znan je primer 19-letnega Dannyja Bowmena iz New Castla, ki je v želji narediti popoln selfi vsak dan posnel vsaj 200 lastnih fotografij. Obsedenost, ki je trajala kar štiri leta, ga je tako prevzela, da je nehal hoditi v šolo in v zadnji fazi sploh ni zapuščal hiše. Ko je dojel, da je popoln selfi nemogoče narediti, si je skušal vzeti življenje. Na srečo mu ni uspelo in je namesto tega začel resno psihiatrično zdravljenje ter velja za prvega uradnega selfi-zasvojenca.

60

65

Dobra plat selfijev

Kljub številnim negativnim vidikom obstaja tudi nekaj dobrih razlogov za selfije, ki niso povezani z narcisizmom. Selfiji omogočajo samoraziskovanje skozi izražanje različnih vidikov osebnosti, kot so umetniška žilica, norčava ali glamurozna plat. To nam daje možnost, da postanemo bolj avtentični in samosvoji. S selfiji lahko izrazimo svojo strast do nečesa oziroma prepričanje, kar gradi in krepi našo družbeno identiteto. Selfiji ne obstajajo izključno zaradi preverjanja lastne vrednosti in potrditve. Povsem normalno je, da si tega želimo. Ljudje smo družabna bitja, ki nas vodi potreba po povezanosti in zunanji potrditvi. Vsi si želimo, da bi bili v očeh drugih vredni, cenjeni in sprejeti v skupine in kroge, ki nam nekaj pomenijo. [...]

70

75

Vir: <http://www.viva.si/Psihologija-in-odnosi/13278/Selfi-Čari-žrtvovanja-lastne-intime> [09.06.2022], skrajšano in prirejeno.

INFORMACIJE:

Obliki *selfi* in *selfie* se v rabi izkazujejo kot enakovredni. Uveljavljenega slovenskega ustreznika zaenkrat še ni.

Vir: <http://svetovalnica.zrc-sazu.si/topic/95/selfie-selfi-sebek-kaj-uporabiti> [09.06.2022].